

Západočeská univerzita v Plzni

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

POSTOJE ŽÁKŮ NA STŘEDNÍ INTEGROVANÉ ŠKOLE
ŽIVNOSTENSKÉ V PLZNI K PROBLEMATICE „DOMÁCÍHO
NÁSILÍ“
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miroslava Spoustová
Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku
léta studia (2009 - 2012)

Vedoucí práce: JUDr. Karel Mošna

Plzeň, 29 května 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 29 května 2012

.....
.....

vlastnoruční podpis

Obsah

1	ÚVOD.....	4
2	TERMINOLOGIE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	5
3	DRUHY, FORMY A RIZIKOVÉ FAKTORY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	6
3.1	NEJČASTĚJI UVÁDĚNÉ DRUHY NÁSILNÉHO JEDNÁNÍ V RODINĚ A DOMÁCNOSTI.....	6
3.1.1	STOCKHOLMSKÝ SYNDROM	7
3.2	FORMY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	8
3.3	FÁZE DOMÁCÍHO NÁSILÍ	9
3.4	RIZIKOVÉ FAKTORY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	12
3.5	SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE.....	13
4	MÝTY O DOMÁCÍM NÁSILÍ	15
5	DOMÁCÍ NÁSILÍ JAKO DŮSLEDEK ŠPATNÉHO KLIMATU V RODINĚ.....	16
6	NÁSLEDKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ A VLIV MODELŮ CHOVÁNÍ	18
7	OSOBA OHROŽENÁ DOMÁCÍM NÁSILÍM.....	20
7.1	BEZPEČNOSTNÍ PLÁN	24
8	PACHATEL DOMÁCÍHO NÁSILÍ – NÁSILNÁ OSOBA	28
9	DĚTI JAKO ÚČASTNÍCI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	33
10	KDE HLEDAT POMOC	35
11	VIKTIMOLOGIE – VĚDA O OBĚTECH TRESTNÝCH ČINŮ.....	33
12	LEGISLATIVA A PRÁVNÍ OCHRANA OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ	36
12.1	PRÁCE POLICIE ČR PŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	36
12.2	VYKÁZÁNÍ OSOBY Z BYTU	41
13	VÝZKUMNÁ ČÁST	39
14	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	40
15	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	47
16	ZÁVĚR.....	52
17	SEZNAM LITERATURY A INTERNETOVÝCH ZDROJŮ.....	54
18	RESUMÉ.....	55
19	PŘÍLOHA	62

1 Úvod

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“

(H. J. Schneider,

německý kriminolog)

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma „Domácí násilí“. Přesněji postojе žáků na Střední integrované škole živnostenské v Plzni k problematice domácího násilí. Problematika domácího násilí je v současné době velmi aktuálním a závažným problémem nejen u nás, ale i na celém světě. Do problematiky domácího násilí nezahrnujeme jen fyzické týrání, ale i psychické, sociální, ekonomické a sexuální. Jde o formu násilí, která je skrytá před okolím, odehrává se v soukromí, nejčastěji ve společné domácnosti. V poslední době se začíná stále více o této problematice hovořit. Proto mě toto téma zaujalo a chtěla jsem zjistit, do jaké míry jsou žáci na střední škole o tomto problému informováni.

Svoji práci jsem rozdělila na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám všeobecně terminologií domácího násilí. Uvádím zde i druhy, formy a rizikové faktory domácího násilí. Zmiňuji se také o mýtech a následcích domácího násilí. Dále se zmiňuji o osobě ohrožené domácím násilím a o pachateli domácího násilí. Velmi závažná je i kapitola o dětech jako účastnících domácího násilí. Dále v jedné z kapitol uvádím, kde hledat pomoc. Zmiňuji se o právní ochraně obětí domácího násilí a práci Policie ČR. Teoretická část je psána na základě podkladů z odborné literatury.

V praktické části pomocí anonymního kvantitativního dotazníku zjišťuji, jak jsou žáci na střední škole informováni o problematice domácího

násilí. Otázky jsem kladla otevřené nebo s výběrem odpovědí. Výsledky jednotlivých dotazníkových otázek jsem zpracovala pro snadnější přehled do grafů a tabulek.

Z výsledků mého šetření si uvědomuji, že domácí násilí je závažný společenský problém, ale jestliže se budeme snažit více o této problematice informovat, budou i oběti vědět, jak se bránit a jejich nejbližší okolí jim bude nápomocno. Touto pomocí se zmírní dopady problematiky domácího násilí.

2 Terminologie domácího násilí

Domácí násilí je termín, kterým je označováno takové chování, jež vyvolává u blízkého člověka strach. Díky vyvolanému strachu může člověk používající násilí kontrolovat chování druhého, využívat svou moc. Domácí násilí může mít několik podob: fyzické, sexuální nebo psychologické násilí, dále také nucenou sociální izolaci a ekonomickou kontrolu.

Zásadně je možné, že násilí může vycházet od kohokoliv a směřovat ke komukoliv. Násilně se mohou chovat rodiče vůči dětem, děti vůči rodičům, mladí lidé vůči starým, staří k mladým, ženy vůči mužům, muži vůči ženám. Ale výsledky prakticky všech průzkumů, které jsou známé z celého světa, zřetelně ukazují, že převážně se domácí násilí týká skupiny žen, na kterých domácí násilí páchají muži a také rodičů, na kterých je páchají jejich děti.

Ačkoli je domácí násilí historicky a sociálně hluboce zakořeněný problém ve všech zemích světa, stále ve společnosti přetrvává mínění, že je to privátní problém, do kterého stát, společnost, ani instituce nemají zasahovat.

Je dobře, že v posledních letech již celosvětově převládá názor, že domácí násilí je legitimní důvod pro vstup státu a jeho institucí do rodiny.

Důvodů je několik. Tolerování domácího násilí jako vnitřního rodinného problému výrazně zhoršuje vztahy ve společnosti jako celku. Domácí násilí má bezpodmínečně výrazně negativní vliv na výchovu a pozdější rodinný život dětí, které vyrůstají v násilných vztazích.

Především však oběť násilí se bez pomoci společnosti, neziskového sektoru, státu a jeho institucí neobejde, není schopna sama svoji situaci z ekonomických, společenských a sociálních důvodů vyřešit.

Od jiných kriminálních činů se domácí násilí odlišuje svojí motivací, ačkoli často jako kriminální čin končí – následuje odsouzení např. za závažná zranění či smrt.¹

3 Druhy, formy a rizikové faktory domácího násilí

Domácí násilí není mimořádné kvůli samotnému násilí, které je páčáno, ale zejména kvůli okolnostem, které jeho páčání provází. Domácí násilí maže význam emocionální a podpůrné funkce rodiny. Zneužívá intimitu mezi násilníkem a obětí, jejich citový vztah, manželské pouto, ekonomickou provázanost. Velmi silně dopadá i na osoby, kterých se primárně netýká, jako jsou děti, které jsou mu přítomné.²

3.1 Nejčastěji uváděné druhy násilného jednání v rodině a domácnosti

Domácí násilí má nejčastěji tuto podobu:

- **fyzické násilí** – jde především o bití, fackování, pálení sirkami, kopání, ohrožování zbraní apod.

---

¹ VOŇKOVÁ, Jiřina, Markéta HUŇKOVÁ, Marie VAVROŇOVÁ a Zdena PROKOPOVÁ. *Násilí v rodině a domácnosti z pohledu práva*. Praha: proFem, 2002, s. 5.

² VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 4. ISBN 80-239-2106-1.

- **psychické násilí** – tato forma zahrnuje nadávky a urážky a různé ponižování. K ponižování dochází nejen v soukromí, ale i na veřejnosti, výjimkou nejsou výslechy a vyhrožování.
- **sexuální násilí** – jedná se nucení k sexu a znásilňování.
- **ekonomická kontrola** – projevuje se omezením přístupu k finančním zdrojům domácnosti, oběť musí agresora žádat o finanční prostředky i na běžné výdaje.³

3.1.1 Stockholmský syndrom

Tento fenomén byl popsán v 70. letech při přepadení banky ve Stockholmu, kdy útočníci drželi několik dní v bance rukojmí.

Jedná se o vytvoření emociálního vztahu mezi pachatelem a obětí, oběť se během tohoto procesu identifikuje s jednáním násilníka a snaží se mu zavděčit, pomáhat mu a chránit ho. Tím si podvědomě vykupuje jeho shovívavost a chrání svůj život. Stockholmský syndrom se projevuje především v těch případech, kdy je oběť vystavena mimořádně silnému uplatnění moci, vůči které je prakticky bezmocná.

Podmínky pro vznik stockholmského syndromu:

1. Život oběti je ohrožen (oběť je přesvědčena, že agresor může výhrůžku zabití naplnit).
2. Oběť je přesvědčená, že nemůže ze situace uniknout.
3. Oběť je v izolaci a pocituje náklonnost k násilníkovi, tato

---

³ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 20. ISBN 80-239-2106-1.

náklonnost je přechodná.

Tyto tři podmínky syndromu způsobí, že se oběti plně identifikují s trýzniteli. Pokud jde o dlouhodobý násilný vztah v situaci domácího násilí, nemělo by nás překvapit, že někdy oběti přebírají stanoviska násilníků.⁴

3.2 Formy domácího násilí

V této kapitole budou podrobněji popsány projevy různých forem domácího násilí. Většinou agresor používá několik forem současně, typické pro domácí násilí je, že se stupňuje závažnost používaných projevů.

sociální izolace - agresor uzavře oběť a často celou rodinu doma, zakáže styk s příbuznými a přáteli. Oběť nemá možnost telefonovat, nesmí sama vycházet z domu. Dohled nad životem je velmi vyčerpávající, dochází např. k rozhodování o tom, co si má oběť oblékat, jak se má v běžných činnostech chovat, co má číst, zda může sledovat televizi a jaké pořady, zda se může věnovat svým zájmům a v jaké intenzitě. Oběti je prakticky upřena možnost rozhodovat sama za sebe

Zastrašování – použití křiku, demonstrace síly, vyvolávání strachu, výhrůžná gesta, ničení majetku, týrání zvířat, vyhrožování. Dále vyhrožování fyzickou likvidací oběti nebo jí blízkých osob (často dětí), sebevraždou, zavřením do psychiatrické léčebny, odnětím dětí apod.

Vyčerpávání – agresor odpírá oběti spánek, potravu, tekutiny, trvá na vykonávání nesmyslných činností, jejichž splnění kontroluje.

Citové týrání – dlouhotrvající vulgární nadávání, kritika oběti, agresor vyvolává v oběti pocit viny za vzniklou situaci, dále dochází k odpírání

---

⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina, Markéta HUŇKOVÁ, Marie VAVROŇOVÁ a Zdena PROKOPOVÁ. *Násilí v rodině a domácnosti z pohledu práva*. Praha: proFem, 2002, s. 37.

pozornosti, předstírání milostného vztahu s jinou osobou.

Ekonomické týrání – oběť je nucena k ekonomické závislosti na agresorovi, je jí zakázáno mít vlastní zaměstnání a je tedy nucena žádat o kapesné a finanční prostředky i pro běžný chod domácnosti. Používání přidělených prostředků je kontrolováno. Agresor může také zastavit přiděl financí a rodina je tak vystavena nedostatku jídla, tepla, oblečení, hygieny. V některých případech dojde i k prodeji zařízení domácnosti.

Vydírání – je používáno často v rodinách, kde jsou účastníky násilného chování i děti, oběť je před nimi soustavně označována jako špatný rodič, děti jsou naváděny proti ní, oběti je vyhrožováno, že děti už nikdy neuvidí, pokud by chtěla vztah s násilníkem ukončit.

Zneužívání „práv“ muže – muž v roli agresora užívá vůči ženě nadřazené chování, chová se k ní jako ke své „služce“, rozděljuje role členům domácnosti.⁵

3.3 Fáze domácího násilí

Domácí násilí není podle výzkumů pouze jednorázový akt, nýbrž probíhá v určitých cyklech a má tendenci gradovat. Postupně s vývojem domácího násilí se upevňuje moc násilné osoby a snižuje se postavení osoby ohrožené. Násilný partner stupňuje své požadavky a ohrožená osoba ve snaze zachovat klid a zdání „dobré rodiny“ stále více ustupuje a podřizuje své chování a jednání násilné osobě.⁶

Cyklus domácího násilí má svoji dynamiku se třemi stupňujícími se fázemi:

---

⁵ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 21. ISBN 80-239-2106-1.

⁶ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 515. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

1. fáze vzrůstajícího napětí
2. fáze násilí
3. fáze usmiřování

Na počátku vztahu mají partneri pozitivní emoční vazby, které se s ustálením vzorců násilného chování narušují a kladné emoce se postupně vytrácejí. Ohrožená osoba je v počáteční fázi zaskočena projevy nevhodného chování ze strany blízkého člověka. Otevřená zášť a zloba ze strany násilné osoby v ní vyvolávají strach, zlost, úzkost, bezmoc a další negativní pocity. Ve vztahu začíná být trvalá přítomnost napětí a zcela mizí přirozená radost ze společného soužití.

Vztahy, kde je přítomno domácí násilí, se z počátku vyvíjejí jako všechny ostatní vztahy. V jednání budoucí násilné osoby se začínají objevovat určité znaky signalizující rizikový vztah. Ohrožená osoba těmto signálům zpravidla nikdy nepřikládá význam. Mnohdy např. žárlivost, rozhodování o všech věcech týkajících se obou bez ohledu na názor druhého partnera, nadměrnou kontrolu apod. považuje za projev velké a oddané lásky.

Ohrožená osoba si zpočátku často partnera idealizuje a na oltář velké lásky přinese jako důkaz dobrovolné popření svých potřeb a úplné přizpůsobení se požadavkům násilné osoby. Svět začne vnímat pouze jeho očima. Tím si ji násilná osoba postupně připoutává k sobě, získává nad ní úplnou nadvládu, paralyzuje ji a psychicky doslova spoutává. V této chvíli se rozložení sil mění, ohrožená osoba přijímá dobrovolně závislé postavení a vztah začíná být asymetrický.

První fáze cyklu je příznačná přetrvávajícím napětím, které stále vzrůstá. Objevuje se verbální agrese, kritizování, zastrahování, zesměšňování, nadávky apod. Ohrožená osoba se snaží situaci uklidnit,

odvrátit další slovní útoky, proto ustupuje a snaží se ve všem vyhovět. Explozi násilí se jí však nikdy nepodaří zastavit. V této fázi se jedná především o manipulaci osoby násilné s osobou ohroženou, kdy osoba násilná útočí na lidskou důstojnost osoby ohrožené.

Druhá fáze je charakteristická zjevným fyzickým násilím, vyznačujícím se ztrátou sebekontroly násilné osoby a přenesení verbální agrese do roviny násilného útoku. Jedná se o relativně krátkou fázi odehrávající se v rozmezí několika minut až hodin. Ohrožená osoba se snaží zabránit výbuchu násilí nebo zmírnit jeho následky, proto si vytváří poměrně složité strategie chování. Násilí však nemá logické zdůvodnění, je nepředvídatelné, protože přichází nečekaně a bez zřejmého vnějšího podnětu. Ohrožená osoba bohužel nikdy nedokáže odhadnout, co dokáže násilí vyprovokovat. Ve druhé fázi je oběť nejvíce motivována od násilné osoby odejít a svoji situaci radikálně řešit.⁷

Třetí fáze je, že se ohrožená osoba vzdává myšlenky na radikální řešení. Jde o fázi, kdy násilná osoba projevuje nad svým jednáním lítost a omlouvá se. Samotný násilný incident však zlehčuje a odpovědnost za něj přenáší na oběť tvrzením, že ho vyprovokovala, chovala se hystericky apod. Ohrožená osoba už v této fázi takovému zdůvodnění věří, snaží se partnera neprovokovat, podřizuje se a doufá, že už se násilí nebude opakovat. V tomto momentě sice došlo k usmíření, avšak cyklus násilí pokračuje, protože nadále trvá nerovnost ve vztahu, moc a kontrola je v rukou násilné osoby. Postupně opět dochází ke vzrůstání napětí a domácí násilí nabírá na rychlosti. Bez pomoci, která přijde z vnějšího prostředí, je velmi těžké pro oběť tento proces zastavit.

Je nutné si uvědomit, že míra úspěchu pomoci osobě ohrožené je závislá na míře její připravenosti problém řešit a na kvalitě nabízené

---

⁷ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 515. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

pomoci. Pokud se tyto dva základní faktory nesejdou, pomoc je velmi málo účinná, nebo není vůbec možná.

3.4 Rizikové faktory domácího násilí

Stanovit příčinu domácího násilí není vůbec snadné, protože nevzniká jako přímý důsledek určité situace či jednání. Vznik je podmíněn mnoha faktory, které se vzájemně prolínají, proto nelze jednoznačně určit, který z nich zapříčinil rozvoj násilí v rodině. Můžeme předpokládat pouze určité faktory, které vznik domácího násilí ovlivňují.

Faktory, které mohou mít vliv na rozvoj domácího násilí, můžeme začlenit do několika oblastí. Jedná se o faktory společenské, rodinné, osobnostní a situační.

Mezi společenské faktory patří zejména tolerantní postoj společnosti vůči násilí v rodině, jeho tabuizování a bagatelizování, patriarchální rozdělení rolí v rodině a s tím související rodinné mýty, lhostejnost lidí vůči všemu, co se jich přímo nedotýká.

Rodinné faktory zahrnují výchovné modely v rodině, rodinné normy, zafixované role chování, identifikaci s násilným nebo podřizujícím modelem chování.⁸

Osobnostní charakteristiky se týkají násilného partnera i oběti. U násilné osoby může jít o zvýšenou pohotovost k agresi, neschopnost zvládat své emoce, závislosti na návykových látkách, hraniční poruchy osobnosti apod. U obětí hraje roli emociální zralost, podrázenost, neschopnost sebeprosazení se apod.

---

⁸ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 515. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

Domácí násilí mohou vyvolat také sociální situace, které násilná osoba subjektivně prožívá jako obtížné a stresující. Napětí, které tato situace v násilné osobě vyvolává, se hromadí a k jeho ventilaci využije člověka, jenž je v jeho blízkosti. Mezi sociální situace ovlivňující výskyt domácího násilí patří ztráta zaměstnání a s tím spojený nedostatek finančních prostředků, onemocnění nebo smrt v rodině, vysoké dluhy, narození dítěte apod.

Praxe ukazuje, že na rozvoj násilného chování má vliv orientační rodina, do které se dítě narodí a ve které získává základní sociální zkušenost. Blízké osoby, které jsou pro dítě emocionálně významné, ovlivňují proces identifikace a sociálního učení dítěte. Pokud žije dítě v rodině, kde zažívá domácí násilí, přijímá ho jako životní normu. Pokud se dítě identifikuje s násilnou osobou, je vysoká pravděpodobnost, že násilný model chování bude opakovat v dospělosti ve své vlastní rodině. Pokud se identifikuje s osobou ohroženou, často si v partnerském vztahu nechá narušovat své hranice.

3.5 Situace v České republice

Před rokem 1989 bylo v České republice domácí násilí jako všechny sociálně patologické jevy tehdejší vládnoucí třídou popíráno, protože neodpovídalo představě o budování „šťastných zítřků“. Dlouho přetrvával v naší společnosti názor, že domácí násilí je soukromá záležitost, kterou si musí jeho protagonisté vyřešit sami. Teprve, když násilí překročilo hranici vymezenou trestním zákonem a naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, např. ublížení na zdraví, pak následovalo trestní stíhání.

Od 90. let minulého století se začaly v České republice názory na domácí násilí postupně měnit a celá problematika medializovat. Rozsáhlý výzkum realizovaný v roce 2002 Sociologickým ústavem Akademie věd

České republiky spolu s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy ukázal, že domácí násilí zaměřené na ženy není jev, který by se naší republiky týkal pouze okrajově. Uvedený výzkum byl součástí mezinárodního projektu „International Violence Against Women Survey“, který paralelně probíhal ve více než dvaceti zemích světa. V České republice se výzkumu účastnilo 1980 žen starších 18 let.⁹

Výsledky výzkumu zveřejnila Pikálková, podle které alespoň jednou během života bylo některému druhu fyzického násilí v partnerském vztahu vystaveno 37,7 % žen. Toto číslo je alarmující, neboť v praxi to znamená, že každá třetí žena v průběhu svého života zažila partnerské násilí.

Tyto výsledky také znají zejména sociální pracovníci, tedy i sociální kurátoři, na které se oběti domácího násilí mohou obracet. Zároveň si musíme uvědomit, že není jednoduché rozpoznat domácí násilí a účinně pomoci.¹⁰

---

⁹ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 515. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

¹⁰ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 511. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

4 Mýty o domácím násilí

Mýtů o domácím násilí je několik a bohužel stále znesnadňují účinnou a včasnou pomoc obětem domácího násilí.

Jedním z častých mýtů je, že se **násilí týká jen několika málo rodin**. Toto bohužel není pravda, jak ukazují statistická šetření a výzkumy. Dalším z mýtů je, že se vyskytuje pouze v sociálně slabších vrstvách. Z odborných studií ale vyplývá, že domácí násilí se objevuje v rodinách bez ohledu na výši jejich příjmu, společenské postavení, vzdělání a bydliště.

U domácího násilí **nejde pouze o hádky, o tzv. „italská manželství“**, protože nejde o jednorázový konflikt, o situaci, kdy proti sobě stojí dvě rovnocenné osoby, ale o jednostranné prosazování moci. U domácího násilí proti sobě stojí oběť, která je v podřízeném postavení, proto agresorovi, který svou moc soustavně uplatňuje.

Dalším mýtem je, že **oběti takové chování vyhovuje**, proto ze situace

neodejde. V této situaci ale nejde o rozumem vykalkulované získání výhod a setrvání ve vztahu, ale o projev strachu, silnou závislost na násilníkovi. V odborné literatuře je v této souvislosti často popisován syndrom, který způsobuje připoutanost oběti k násilníkovi.

Jako příčinu chování nelze také chápat **alkoholovou závislost partnera**, u domácího násilí jde o získání kontroly nad partnerem, alkohol může být např. spouštěcím prvkem, výmluvou, ale rozhodně ne příčinou.

Oběť domácího násilí chápe často situaci jako své osobní selhání, proto se snaží násilníkovi vyhovět. Jejím cílem je zachovat rodinu. To by ale požadovalo zapojení obou partnerů, což u násilníka bohužel nelze očekávat.¹¹

5 Domácí násilí jako důsledek špatného klimatu v rodině

Domácí násilí, jak již vyplývá z výše uvedeného textu, je i pro svou latentnost a různost projevů velmi závažným patologickým jevem. Závažná je také šíře osob, jichž se může dotýkat: ženy, děti, muži, senioři.

Centrum Rosa, o. p. s. (organizace, která poskytuje pomoc ženám, které byly obětí domácího násilí a vyhledaly pomoc) zpracovalo statistiky domácího násilí v ČR, z nichž vyplývají následující údaje:

- nejčastější obětí domácího násilí je žena ve věku 40-49 let, na druhém místě potom žena ve věku 25-34 let
- pachateli domácího násilí je nejčastěji 45-49 let, na druhém

---

¹¹ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 22. ISBN 80-239-2106-1.

místě potom 35-39 let ¹²

Podle průzkumu je průvodním jevem páchaného domácího násilí:

- porucha osobnosti nebo duševní porucha násilníka
- touha po poslušnosti ženy, stres
- alkohol, drogy ¹³

Podle Vykopalové je „Vliv konzervativních názorů ve společnosti na rodinu a postavení ženy v rodině je dán i délkou trvání manželství do okamžiku, kdy se žena rozhodla situaci zveřejnit a podala návrh na rozvod. V převážné většině případů se jedná o manželství v trvání od 6-10 let a od 11-15 let a více.“ ¹⁴

Z tohoto vyplývá, že domácí násilí probíhá v rodinách dlouhodobě.

Pokud ženy svou situaci řešily, byly v některých případech nuceny z finančních důvodů bydlet i po rozvodu ve společném bytě s pachatelem. V těchto situacích některá z forem násilí i nadál přetrvávala. Některým ženám se podařilo najít si podnájem, část z nich žije v azylovém domě a bohužel výjimkou nejsou ani případy, kdy oběť nemá střechu nad hlavou.

Jiné ženy ze zkoumaného vzorku našly podnájem, ale jiné žijí v azylovém domě nebo dokonce jako bezdomovkyně. Vyskytl se i případ přenechání bytu oběti s tím, že ta stáhla zpět trestní oznámení. U tohoto

---

¹² VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150. Dostupné z:

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html

¹³ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150. Dostupné z:

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html

¹⁴ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 22. ISBN 80-239-2106-1.

případu mohla být motivací obava ze zveřejnění kvůli postavení pachatele ve společnosti.¹⁵

Podle průzkumu mají pachatelé domácího násilí ve většině případů vysokoškolské nebo středoškolské vzdělání. Domácí násilí se nejvíce týká žen v domácnosti, dále administrativních pracovníků, ale také učitelek a lékařek.¹⁶

I to potvrzuje již výše vyvrácený mýtus, totiž že domácí násilí není jen záležitostí osob z nižších sociálních vrstev.

6 Následky domácího násilí a vliv modelů chování

Domácí násilí je závažným jevem také proto, že následky tohoto jednání pro oběť bývají dlouhodobé a mají dopady zejména na psychiku. Psychické problémy jsou způsobeny také z toho důvodu, že psychické násilí bývá přítomno téměř vždy a ostatní druhy násilí ho doprovází.

Pokud se vyskytuje psychické násilí v osamocené podobě, bývá obtížnější ho odhalit. Fyzické násilí je totiž velmi často zjevné již na první pohled. Nelze přehlédnout hematomy na obličeji, oběť je nucena vyhledat lékařskou pomoc pokud má zlomená žebra, otřes mozku, přeražený nos apod. Dostane se tedy do kontaktu s lékaři, takže je větší šance, že s ní o její situaci bude někdo mluvit a odkáže ji na odbornou pomoc.

---

¹⁵ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html

¹⁶ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html

Dokázat sexuální násilí ze strany partnera je také velmi obtížné, mj. také kvůli obtížnosti posouzení věrohodnosti výpovědi, kdy oběť je vystavena psychickému tlaku.

Následkem domácího násilí pro oběť je řada psychických poruch od deprese, úzkosti, dále také pokusy o sebevraždu a snaha uniknout do závislosti na alkoholu. Důsledky fyzického napadení bývá hospitalizace v nemocnici, pracovní neschopnost.

Vyšetřování ztěžuje fakt, že oběť si klade situaci za vinu, chce ji zvládnout sama a sama věří, že se násilí již nebude opakovat. Oběť také zvažuje, jak bude reagovat rodina, její nejbližší, v případě, že bude situaci řešit. Násilník na veřejnosti mnohdy vystupuje jako svědomitý milující partner, v rodině bývá oblíbený. Podle platné právní úpravy musí oběť dát souhlas k zahájení trestního stíhání partnera. Pokud toto dokáže, bývá vystavena velkému tlaku, jehož důsledkem bývá stažení tohoto souhlasu a v konečném důsledku zastavení trestního stíhání.¹⁷

Podle Vykopalové je dalším nezanedbatelným následkem tzv. transgenerační přenos. Tento jev znamená, že děti, které vnímají chování svých rodičů jako modelové, ho následně mohou uplatňovat ve svém vlastním partnerském vztahu.

Další následek ukazují průzkumy, které hovoří o tom, že 75 % ze zkoumaného vzorku žen a 80% ze zkoumaného vzorku mužů závislých na drogách nebo alkoholu, bylo obětí pohlavního zneužívání v dětském věku.¹⁸

---

¹⁷ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html

¹⁸ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2001, XXXIV, č. 4, s. 2. ISSN 1210-9150.

7 Osoba ohrožená domácím násilím

Prožívané domácí násilí má velký vliv na psychiku i zdravotní stav

---

Dostupné z:
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html.

ohrožené osoby a zasahuje téměř do všech oblastí jejího života.

Symptomy rozdělujeme do tří kategorií:

1. příznaky posttraumatické stresové poruchy
2. naučená bezmocnost
3. sebezničující reakce ¹⁹

1. Posttraumatická stresová porucha je u osob zažívající domácí násilí velmi častá a znamená výrazné ovlivnění kvality života negativním směrem. Mezi symptomy posttraumatické stresové poruchy patří:

- flashbacky
- ustrnutí neboli zamrznutí
- zvýšená dráždivost

Flashbacky znamenají automatické znovuprožívání traumatu se všemi tehdejšími emocemi a tělesnými reakcemi dlouho potom, co nebezpečí již pominulo. Emoční a tělesné reakce jsou stejně intenzivní jako v době traumatické události, objevuje se např. iracionální strach, bušení srdce, pocení, zrychlený dech, zvýšená hladina adrenalinu. Spouštěče, které tyto reakce vyvolají, se vyskytují v různých formách, např. vizuální dojmy, čichové vjemy, zvuky, tělesné vjemy, které něčím připomenou traumatickou událost.

Ustrnutí znamenají vyhýbání se okolnostem, které jsou třeba jen vzdáleně spojené se stresem. Před vznikem traumatické události se toto

---

¹⁹ Sborník studijních textů pro sociální kurátory. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 516. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

vyhýbání neprojevovalo. Oběť se vyhýbá lidem, odvrací se od běžných sociálních kontaktů a má zcela zablokované emoce. Oběť není schopna prožívat radost ani ventilovat vztek. Její mimika je nevýrazná a mnohdy neodpovídá závažnosti sdělovaného obsahu. Často si nedokáže vybavit některé důležité momenty traumatické události. V této souvislosti hovoříme o amnézii.

Zvýšená dráždivost se projevuje vnitřním nastavením obranného systému do stavu neustálé pohotovosti, jako by se nebezpečí mohlo každým okamžikem vrátit. Oběti chybí základní úroveň uvolněnosti, tělo je stále ve střehu a vždy připraveno zareagovat. Oběť se snadno vyleká a i na malé podněty reaguje nepřiměřenou vzrušivostí. Je velmi úzkostná a mohou se u ní objevit různé fobie, např. z uzavřené místnosti, tmy, prostoru uvnitř výtahu. Tělesné projevy zahrnují napětí v těle, strnulost, pocity na zvracení, dýchací obtíže, brnění v prstech, studené končetiny, stavy bolesti bez lékařských nálezů a další. Zvýšená dráždivost přetrvává nejen v bdělém stavu, ale i ve spánku, což se projevuje jeho poruchami a následnou zvýšenou únavou.

2. Naučená bezmocnost není zcela přesný termín, protože představuje člověka zcela pasivního. To ovšem není každá osoba ohrožená domácím násilím. Zkušenost, že násilí nemůže kontrolovat, a zjištění, že nemá moc ho zastavit a jakýkoli pokus o změnu jejího postavení zpravidla končí nezdarem, vede ke ztrátě aktivity potřebné k řešení situace. Velký význam má také fakt, jestli je ohrožená osoba odloučena od sociálního prostředí. V případech, kdy násilná osoba drží oběť v izolaci a ona nemá možnost konfrontovat svoje prožívání s viděním nestranného člověka, ztrácí cit pro normalitu partnerského vztahu.²⁰

Normou se tak pro oběť stává to, co denně prožívá. Naučená

---

²⁰ Sborník studijních textů pro sociální kurátory. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 516. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

bezmocnost představuje snížení schopnosti převzít vládu nad svým životem, rozhodovat o své budoucnosti a nést za to odpovědnost. Ohrožená osoba zažívající násilí je často fyzicky i psychicky vyčerpaná, nemá dostatek životní energie potřebné k vyřešení své situace. Nevidí ani cestu ze své situace a také nevěří v účinnou pomoc.

3. Za sebezničující (sebedestruktivní) reakce považujeme takové chování, které je zdánlivě nelogické a neodpovídá dané situaci. Do této kategorie můžeme zařadit tzv. Stockholmský syndrom, který se projevuje vytvořením emocionální vazby oběti k násilné osobě. Tento jev se nejčastěji objevuje u obětí jakéhokoli týrání, např. u válečných zajatců, obětí únosu apod.

Osoby ohrožené domácím násilím často ve svých výpovědích sdělují, že násilného partnera chápou, rozumí jeho pohnutkám a obhajují jeho chování. S tím úzce souvisí další paradoxní reakce, které se projevují popíráním viny násilníka, bagatelizací násilí, minimalizací následků napadení, zamlčováním důvodu zranění a manipulací s realitou.

Manipulace s realitou znamená vytvoření si vlastního světa, kde násilí má své logické důvody. V rámci této nově vytvořené reality ohrožená osoba věří, že násilí na ní páchané má své opodstatnění a zaslouží si ho. Je přesvědčena o tom, že násilí vyprovokovala a je za něj vinna. Manipulace s realitou je jedním z důležitých indikátorů domácího násilí, protože u smyšleného násilí se sebeobviňování neobjevuje.

Jedním z dalších ukazatelů domácího násilí je víra ohrožené osoby ve všemocnost násilného partnera, který ji v tomto vnímání jeho osoby utvrzuje. Oběť se bojí, že partner má moc připravit ji o děti, bydlení, finance, zaměstnání nebo dokáže zařídit její doživotní umístění v psychiatrické léčebně a zbavení způsobilosti k právním úkonům.

Jako reakce na prožité násilí se u ohrožených osob často objevuje sklon ke zneužívání návykových látek nebo sebepoškozování, které souvisí se záporným sebehodnocením a negativním vztahem k vlastnímu tělu. Osoby, které prožívaly domácí násilí, trpí často depresemi a psychosomatickými onemocněními. Časté jsou bolesti hlavy, žaludeční potíže, ekzémy, astmatické reakce, bolesti pohybového aparátu apod.

Většina ohrožených osob se za domácí násilí stydí. Věří tomu, že ho způsobují samy. Nechtějí přiznat sobě ani nikomu jinému existenci a závažnost domácího násilí, které dennodenně prožívají. Proto se může stát, že když ohrožená osoba chce z násilného vztahu odejít, setká se s neporozuměním, nedůvěrou a odmítnutím pomoci ze strany blízkých osob i institucí.²¹

7.1 Bezpečnostní plán

Pokud z nějakého důvodu zůstává oběť s násilníkem nadále ve společné domácnosti, je třeba minimalizovat možné ohrožení oběti. Doporučuje se sestavit si tzv. bezpečnostní plán.

Bezpečnostní plán je vhodné vypracovat i v případě, že se oběť rozhodne vztah s násilnou osobou ukončit. Právě v tomto období agresivita násilné osoby zpravidla vzrůstá. Cítí totiž, že nad obětí ztrácí svoji moc.

Bezpečnostní plán znamená zmapování všeho, co oběti dosud pomáhalo agresivitu přežít a vytvoření účinných strategií, které může v případě ohrožení využít.

Při sestavování individuálního bezpečnostního plánu je vhodné položit si následující otázky:

---

²¹ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 517-518. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

1. Existují nějaké okolnosti, které signalizují útok agresora, resp. co útok vyvolává?

Doporučení:

- všimnout si situací, které vyvolávají agresi násilné osoby (opilost, křik dětí, hádka apod.)
- v případech, že oběť vycítí, že může dojít k napadení, pokud to lze, odejde z dosahu násilné osoby

2. Jaké strategie se osvědčují v případě ohrožení? Co nejvíce pomáhá?

Doporučení:

- vědomě užívat strategie, které se dosud osvědčily a o kterých ví, že zmírňují napětí a brutalitu útoku (útek, pasivita, podřízení se, nekladení odporu atd.)

3. Na jakých místech jsou v bytě uloženy nebezpečné předměty, které by bylo možné použít k napadení a z kterých míst v bytě nejde uniknout?

Doporučení:

- vyhnout se nebezpečným místům jako je kuchyň, koupelna, stodola, dílna apod., kde jsou uskladněny nástroje, které lze použít při napadení (sekery, kladivo, nože, sekáček na maso apod.)
- nenechat se uzavřít v místnostech, kde je jen jeden vchod a žádná okna
- pokud to jde, nenechat se zatlačit do rohu místnosti

4. Nacházejí se v bytě zbraně?

Doporučení:

- vyhnout se místům se zbraněmi, blížili se útok, snažit se násilnou osobu od těchto míst odlákat

5. Na koho se můžete v případě krizové situace obrátit o pomoc?

Doporučení:

- vytvořit si podpůrnou síť lidí, kterým může věřit (příbuzní, známí, rodiče apod.)

6. Máte přístup k telefonu? Máte možnost v případě napadení telefonovat?

Doporučení:

- pokud má možnost telefonovat, je dobré si zapamatovat důležitá telefonní čísla nebo je mít uložená v rychlé volbě telefonu
- naučit děti, jak a komu mají zatelefonovat o pomoc
- pokud nemá přístup k telefonu, je vhodné domluvit si s okolím (sousedé, širší rodina, děti apod.) nějaký signál, podle kterého poznají, že je ve velkém ohrožení a je třeba volat policii

7. Máte naplánovanou možnou únikovou cestu z domu, bytu?

Doporučení:

- vždy je dobré vědět, které dveře či okna je možné použít při útěku

- je dobré mít zjištěno, které dopravní prostředky fungují nepřetržitě a mohou Vás dopravit do bezpečí (noční tramvaje, taxi apod.)

8. Pokud se Vám podaří utéci, víte, kde byste se mohli ukrýt?

Doporučení:

- zjistit, kde jsou v okolí místa, kam může kdykoli přijít a požádat o pomoc (policie, krizová centra, nemocnice, azylové domy, hotel apod.)
- zjistit si, kam by ohrožené osoby mohly jít v případě útěku při akutním ohrožení
- adresy a telefonní čísla je vhodné si pamatovat nebo je mít zapsány a uloženy na bezpečném místě, aby se nedostaly do rukou násilné osoby

9. Máte možnost při odchodu z domova vzít s sebou děti?

Doporučení:

- je důležité zahrnout děti do únikového plánu, protože i ony mohou být v ohrožení a mohlo by být později obtížné se k nim dostat
- pokud nelze odejít s dětmi, je nutné se pro ně vrátit co nejdříve, třeba za doprovodu policie

10. Máte připravené příruční zavazadlo s potřebnými věcmi pro případný náhlý odchod z domova?

Doporučení:

- uložit toto zavazadlo na bezpečném místě (v práci, u známých apod.), aby byla možnost se k němu později dostat

11. Obsah příručního zavazadla:

- rodné listy
- občanský průkaz
- řidičský průkaz, příp. technický průkaz od auta
- kartičky zdravotní pojišťovny
- oddací list
- bankovní karty, kreditní karty, vkladní knížky, číslo účtu
- lékařské předpisy, léky, brýle
- lékařské záznamy, záznamy z policie a další důkazy o násilí
- důležitá telefonní čísla (příbuzných, známých, lékařů atd.)
- nájemní smlouvu k bytu, doklady o podílu na společném majetku
- klíče

8 Pachatel domácího násilí – násilná osoba

O pachatelích domácího násilí toho v současné době víme méně než o obětech, protože dosud nebyla zpracována žádná teorie o těchto osobách, která by byla podložena výzkumem. Pramenem informací o pachatelích domácího násilí jsou především samy oběti a jejich výpovědi, ze kterých se vychází. Popsány byly také psychologické aspekty agresorů obecně a jejich rysy osobnosti.

Pachatelé domácího násilí se podle pramenů rekrutují ze všech společenských vrstev. Není výjimkou, že násilná osoba je vysokoškolsky vzdělaný a uznávaný odborník, který navenek působí důvěryhodně, zatímco v soukromém prostředí se mění v rafinovaného tyrana. To je pro oběti další stresující faktor, protože při zveřejnění násilí působí nevěrohodně ony samy.

Nejčastějším typem agresora je:

1. emocionálně reaktivní typ
2. instrumentální násilník
3. nadměrně kontrolující své emoce a násilné sklony
4. sadisticky zaměřená osoba

1. Emocionálně reaktivní typ

Jde zpravidla o člověka s nižší úrovní vzdělání, který se vyznačuje zvýšenou impulzivitou a vznětlivostí. Špatně ovládá své emoce a navenek působí, jako by byl neustále v psychické nepohodě a špatné náladě. Je netrpělivý, přecitlivělý na kritiku a stále připraven k agresi. Snadno se nechá kýmkoli vyprovokovat a jeho násilné výpady nemají selektivní povahu.

Násilné chování vzniká jako reakce na vnější podněty, které vyhodnotí jako útok nebo ho subjektivně vnímá jako křivdu. Tento typ je velmi nebezpečný, protože nemá morální zábrany a nad svými reakcemi zcela ztrácí kontrolu. Jeho chování je z obecného hlediska nepřijatelné a partnerský život s ním je vysoce rizikový, protože potřebuje mít nad osobami

blízkými bezmeznou kontrolu a moc.²²

2. Instrumentální násilník

Jde zpravidla o člověka s vyšším vzděláním. Nezřídka spadají do této kategorie vysokoškoláci. Oběti domácího násilí tento typ popisují jako muže „dvou tváří“, kteří jsou navenek vyhledávanými a zábavnými společníky a v uzavřeném soukromém prostoru se z nich stávají nevyzpytatelní tyraní. Své chování dovedou podle potřeby ovládat a násilné jednání zaměřují pouze na členy domácnosti, zatím co v zaměstnání o jejich násilných projevech nevědí. Násilí používají jako nástroj sloužící k tomu, aby dosáhli svého cíle a upevnili své mocenské pozice v rodině. Mají zvýšenou potřebu ovládat druhé. Členy rodiny považují za svůj majetek a takto s nimi jednají. Jakýkoliv projev jiného názoru považují za útok proti své osobě a trestají ho. Jejich cílem je ublížit, ale navenek si zachovat tvář bezúhonného člověka, proto jednají s rozmyslem a násilí směřují do tělesných oblastí, které nejsou běžně vidět, např. na prsa, hýždě, stehna apod.

3. Nadměrně kontrolující své emoce

Jde zpravidla o člověka, který nedokáže negativní emoce odreagovat společensky přijatelným způsobem. Tyto emoce se v něm mohou dlouhou dobu hromadit a on dokáže skrývanou zášť v sobě potlačovat. Za určitých okolností nahromaděné emoce eskalují a následuje exploze potlačované agresivity, která je nečekaná, náhlá a velmi silná. Po skončení agrese se tento typ násilné osoby vrací ke svému původnímu chování a za svůj výbuch agrese se stydí. Také tento člověk je svým okolím vnímán jako slušný a bezproblémový.

4. Sadisticky zaměřená osoba

---

²² *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 518-520. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

Méně častým typem pachatele domácího násilí je sadisticky zaměřená osoba, sadismus zde chápeme jako sexuální deviaci. Sadisticky zaměřený člověk dosahuje rozkoše a uspokojení pouze tehdy, vidí-li druhého trpět. Má živočišnou radost z krutosti a utrpení jiných lidí. V popisech sexuálního života některých obětí domácího násilí můžeme tento typ jednoznačně identifikovat.

Mnoho pachatelů domácího násilí vykazuje znaky poruch osobnosti, oběti často popisují takové rysy chování, které vykazují příznaky hraniční poruchy osobnosti. Tito lidé se projevují jako nespolehliví, mají nadměrný a neodůvodněný strach, že je oběť opustí, a úporně se tomu snaží zabránit. Jsou podezřívaví, emočně nestálí a oběť soustavně kontrolují. Jejich partnerské vztahy oscilují mezi zbožňováním a nenávisť. Mají zkreslené vnímání sama sebe, často jsou navztekání a zlostní.²³

Někdy se stává, že partner nebyl primárně agresivní a násilí odstartovala jakákoliv nepříznivá životní situace. Takovou negativní změnu může přinést sociální stres spojený např. se ztrátou zaměstnání, vysokými dluhy. Kdy člověk může ztratit schopnost řešit problémy ve vztahu sociálně akceptovatelným způsobem. Agrese je pak způsobena neschopností ovládat své emoce nebo funguje jako kompenzace neuspokojených potřeb.

Velmi často bývá domácí násilí spojeno také se zneužíváním návykových látek, které urychlují nastartování domácího násilí tam, kde jsou k násilnému jednání sklony. Pod vlivem alkoholu či jiných drog ztrácí člověk zábrany. Zároveň zastřené vědomí vznikající pod vlivem těchto látek často slouží jako omluva a alibi pro násilné chování.

Násilní partneři také často používají jako nástroj vydírání oběti vyhrožování sebevraždou a bohužel se i stává, že svoji výhrůžku splní.

---

²³ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 520. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

Ze zahraničí jsou známy terapeutické programy pro pachatele domácího násilí, které se realizují např. v Německu, Rakousku, USA. V České republice je práce s pachateli domácího násilí zatím na počátku, resp. ve stadiu pilotních programů.

Problém je, že většina násilných osob necítí za své jednání vinu, proto není motivována k docházení do terapeutických programů a k práci na změně svého chování.

Pokud násilná osoba kontaktuje organizaci, kde vyhledala pomoc oběť, je to většinou z následujících důvodů:

- vybít si agresivitu vůči zařízení, které pomohlo ohrožené osobě
- vysvětlit svoji verzi domácího násilí, ospravedlnit se a pomluvit oběť
- požádat o pomoc s dohodou týkající se styku s dětmi
- získat s pomocí organizace oběť zpátky

Pouze minimální část z násilných osob uznává nevhodnost svého chování a je ochotna na sobě pracovat.²⁴

---

²⁴ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 521. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

9 Děti jako účastníci domácího násilí

Domácí násilí není jev, který by se dotýkal jen dospělých členů rodiny. Domácí násilí narušuje jistoty dítěte, které nevnímá rodinu jako bezpečné místo. Vyrůstá v atmosféře strachu, napětí, úzkosti a stresu. Situaci kolem sebe nerozumí, nedokáže ji pojmenovat a od rodičů se mu nedostane adekvátního vysvětlení. V takovém prostředí se dítě buď na násilí adaptuje a přijme ho za normu, nebo si vytvoří vlastní obraz světa, kde násilí má svoji logiku, např. cítí se za ně vinno, protože zlobí a špatně se učí, nebo přejímá názor násilné osoby a hledá vinu u oběti.

Vnímání rodičovské role u nejbližší osoby, která se stala obětí násilných výpadů druhého rodiče, je u dítěte narušeno. Pokud oběť přijme negativní hodnocení své osoby násilným partnerem za realitu, zpravidla se s tímto hodnocením ztotožní také dítě. Takový rodič mu pak nemůže být emociální oporou, ani poskytovat zdroj jistoty. Dítě přejímá roli dospělého, a buď se snaží oběti pomáhat a chránit ji, nebo se ztotožní s násilnou osobou a zkouší samo vůči rodiči, jenž se stal obětí, uplatňovat mocenské strategie.

V systému domácího násilí je dítě spolu s dospělou obětí fyzicky napadáno, nebo zastává roli svědka, proti němuž násilí primárně není zaměřeno. Avšak i v tomto případě hrozí nebezpečí jeho zranění v situaci, kdy se dítě omylem dostane mezi násilnou a ohroženou osobu nebo když jsou v rámci násilných incidentů vrhány do okolí předměty apod. V rodinách, kde je přítomno domácí násilí, je vyšší pravděpodobnost, že bude zraněno dítě, které nedokáže situaci reálně vyhodnotit a bránit se.

Děti, které vyrůstají v rodině, kde je domácí násilí běžným způsobem partnerského soužití, přijmou agresivní jednání jako normu. V průběhu vývoje se dítě identifikuje s osobami pro ně významnými a přebere jejich vzorec chování. Dochází tak k transgeneračnímu přenosu chování, kdy chlapci se často ztotožní s chováním násilné osoby a dívky spíše přejímají roli oběti a agresi zaměří proti sobě. V praxi se u nich setkáváme se sebevražednými pokusy nebo sebepoškozováním. Častěji se u nich objevují také psychotická onemocnění a deprese.

Deprese může vznikat jako přímá reakce na prožité traumatické události, nebo se může rozvinout v důsledku dlouhodobého nepřiměřeného stresu a neřešených intrapsychických konfliktů. Depresivní epizoda či prožívání je pro dítě vnitřně velmi bolestivé a beznadějně. Navenek se projevuje především ztrátou energie, zvýšenou únavou, ztrátou zájmu o sebe i okolí a obtížným zvládnutím běžných denních úkonů.²⁵

Domácí násilí narušuje zdravý vývoj dítěte a má devastující účinek na jeho budoucí fungování v partnerských vztazích. Je proto důležité citlivě vést ohroženou osobu k rozhodnutí, které by vedlo k ochraně bezpečnosti nezletilých dětí. Za které, pokud soud nerozhodne jinak, nesou zodpovědnost oba rodiče.²⁶

---

²⁵ *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, s. 522. ISBN 978-80-7368-627-7 (váz.).

10 Kde hledat pomoc

Pomoc obětem domácího násilí v naší republice poskytují většinou neziskové organizace, ale i státní organizace. Jsou zde kvalifikovaní odborníci, například právníci, psychologové, sociální pracovníci, lékaři. Všichni jsou zpravidla ve svém oboru uznávanými experty, kteří svůj volný čas a znalosti věnují pomoci obětem v občanském sdružení.

Intervenční centra jsou jednou ze služeb sociální prevence podle § 60, odst. a zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách.

V intervenčních centrech je na základě vykázaní ze společného obydlí nabídnuta pomoc osobám ohroženým násilným chováním vykázané osoby nejpozději do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázaní. Pomoc intervenčního centra může být poskytnuta rovněž na základě žádosti osoby ohrožené násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí nebo i bez takového podnětu, a to bezodkladně poté, co se intervenční centrum o ohrožení osoby násilným chováním dozví. Sociální služby v intervenčním centru jsou poskytovány jako služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Služby intervenčních

center jsou poskytovány bezplatně.

Součástí služby je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně-právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.

Adresář intervenčních center je možné najít na internetových stránkách www.domaci-nasili.cz.

11 Viktimologie – věda o obětech trestných činů

Na základě toho, jak se prohlubují znalosti o domácím násilí, začala se tímto jevem zabývat také viktimologie. Díky této disciplíně máme informace o charakteristice obětí této trestné činnosti a je možné poskytovat rychlejší pomoc těm, kterých se domácí násilí týká.

Viktimologie jako vědní disciplína je součástí kriminologie. Výrazněji se začala rozvíjet od počátku 50. let 20. století. Zabývá se osobností oběti, její úlohou a vztahem mezi pachatelem a obětí, dále také předpoklady stát se obětí trestného činu.

11.1 Pojem viktimizace

Viktimizace je proces, v němž se potenciální oběť stává skutečnou

obětí trestného činu. Na základě souhrnných poznatků o viktimizaci vznikla i typologie obětí.

Viktimizace se zaměřuje na tyto oblasti:

a) Chování obětí

Podíl obětí se ve viktimologii označuje jako „vina obětí“, nebo „zavinění obětí“. Tento pojem rozhodně nechce naznačovat nic o podílu obětí na spáchaném trestném činu v trestně právním pojetí.

Některé obětí mohou působit na pachatele provokativně (např. minisukně může vzbudit touhu k sexuálnímu styku), někdy není zjevná žádná možná příčina.

Škála chování obětí v okamžiku útoku je různá – od pasivního chování k aktivní obraně. Volba strategie je závislá na znalosti útočníka.

Viktimologická prevence se snaží nalézt vhodné obranné mechanismy.

b) Vztah mezi pachatelem a obětí

Rozlišujeme objektivní nebo subjektivní vztah mezi pachatelem a obětí. Pro subjektivní vztah je charakteristická vztahová blízkost obětí a pachatele (např. manželé). U objektivní blízkosti je typická vztahová nezávislost (např. se znají z pracoviště, sousedství).

U domácího násilí se jedná o subjektivní vztah.

c) Míru viktimizace

Díky indexu viktimizace je možné vyjádřit míru viktimizace. Tento

index vyjadřuje počet obětí na určitý počet obyvatel za dané časové období. Pro určení míry viktimizace se využívá kriminální statistika. Pojem „objekt napadení“ se uvádí v policejních statistikách.²⁶

U jednotlivých obětí trestních činů lze zjistit pohlaví, věk a socioprocesní charakteristiky.²⁷

Viktimizaci rozeznáváme primární, sekundární a terciární.

Primární viktimizace je oběti způsobena bezprostředně spáchaným činem, tj. pachatelem. Sekundární viktimizace je proces, kdy oběť trpí zejména psychicky již po dokonání trestného činu v souvislosti se zveřejněním její situace, řešením situace, reakcí okolí apod. K terciární viktimizaci dochází, když se oběť ani po fázi primární a sekundární viktimizace nedokáže vyrovnat s traumatickou zkušeností.

Závažnější dopad pro vyrovnání se s následky trestné činnosti má čin spáchaný neznámým člověkem. Pokud k útoku dochází, tak jako u domácího násilí, od blízké osoby, má oběť pocit vlastní viny. Proces viktimizace je tedy delší, psychické následky pro oběť závažnější.

Domácí násilí má jak krátkodobé, tak dlouhodobé důsledky. Ke krátkodobým patří zklamání a pocit zrady. K dlouhodobým zahrnujeme ztrátu sebevědomí, pocit bezmoci, viny, strach a již zmíněnou oddanost vůči násilníkovi. Oběť ztrácí radost ze života, osobní perspektivu a nedůvěřuje své schopnosti situaci vyřešit. Důsledky se projevují i v psychosomatické rovině, jako dlouhodobá bolest, narušení fyziologických procesů.

Jak proces pokračuje, oběť vnímá realitu pohledem násilníka. Viní

---

²⁶ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 69. ISBN 80-239-2106-1.

²⁷ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 69. ISBN 80-239-2106-1.

sama sebe za agresivní výbuchy násilníka, hledá tím vysvětlení situace. Snaží se již předem vyhovět všem přáním, aby nedošlo k dalšímu výbuchu a násilnému chování. Jak situace postupuje, nemá již schopnost rozlišit, co je a co není normální.

Přínos poznatků z viktimologie pro práci s oběťmi je velmi důležitý, díky nim mohly být vypracovány modely pomoci obětem a zpracovány koncepce preventivních programů. Tyto koncepce jsou určeny jak pro cílové skupiny obětí, tak pro pomáhající organizace.²⁸

---

²⁸ VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha: ProFem, 2004, s. 74-75. ISBN 80-239-2106-1.

12 Legislativa a právní ochrana oběti domácího násilí

Legislativa a právní ochrana oběti významně ovlivňuje prevenci opakování domácího násilí, ochranu a pomoc oběti, která je ohrožena domácím násilím. V českém právním systému dlouhou dobu chyběla právní úprava ochrany oběti. Až v devadesátých letech 20. století se převážně neziskové organizace zasloužily o stále rostoucí zájem jak společnosti, tak i zákonodárců o tuto problematiku. V českém právním systému je ochrana obětí domácího násilí zakotvena v rámci občanského práva, práva rodinného, přestupkového i policejního a v neposlední řadě i v trestním zákoně, Listině základních práv a svobod a v mezinárodních smlouvách.

12.1 Práce Policie ČR při řešení problematiky domácího násilí

Činnost Policie ČR určují její povinnosti ve vztahu k justici. Pravomoci policie jsou omezené. Policie má zajišťovat ochranu před porušováním základních lidských práv. K poskytnutí takové ochrany má pravomoc. Protože pracuje nepřetržitě 24 hodin denně, bývá ve většině případů první, kdo přijde do styku s oběťmi domácího násilí. Tyto zákroky patří k frekventovaným a k vysoce náročným a neoblíbeným situacím v každodenní praxi. Řešení situace ovlivňuje stres, který působí na všechny zúčastněné strany. Policie by měla být na tuto činnost připravena. Úroveň znalostí a dovedností jim umožní tuto náročnou situaci vyřešit. Náročnost zákroku je v tom, že nelze předem určit, jak se situace na místě bude vyvíjet. První kontakt bývá rozhodující pro to, jak se oběť s touto situací vyrovná a jak se z ní zotaví. Domácí násilí je asi jediné z kategorie trestných činů, kdy pachatel bez obav a dobrovolně zůstává na místě činu a oběť zase naopak odchází a hledá útočiště jinde. Policie má povinnost zajistit bezpečí oběti a zahájit stíhání pachatele. Vždy je povinností policie zadokumentování incidentu. Policisté jsou proškoleni v komunikaci s oběťmi

domácího násilí, která by měla být citlivější, a také absolvují školení zaměřené na vyšetření scény domácího násilí.

Úloha Policie ČR spočívá v:

- Intervenci – poskytnutí ochrany oběti
- Vyšetřování – shromažďování faktů a důkazů
- Pomoci – zajištění řádné pomoci od jiných organizací²⁹

12.2 Vykázání osoby z bytu

Vykázání v ČR je nově upraveno s platností od 1. 1. 2009 v zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně v §§ 44 až 47 „Oprávnění vykázat z bytu nebo domu i z jeho bezprostředního okolí“.

Zde je přehled hlavních změn, které jsou na rozdíl od předchozí právní úpravy řešeny odlišně:

Vykázání (jen tato jediná forma rozhodnutí, dříve byl i zákaz vstupu) Policie ČR poskytuje ohrožené osobě současně vždy personální i teritoriální ochranu (dříve byla pouze ochrana teritoriální).

Faktický úkon – opatření preventivního charakteru (dříve policista rozhodoval ve správním řízení).

Základní lhůta vykázání: 10 dnů (stejně).

Forma: Ústní oznámení osobám (násilné i ohrožené), vydává se jen potvrzení o vykázání, předání proti podpisu (vymezení prostoru vykázání,

---

²⁹ DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005, s. 15. ISBN 80-239-5686-8.

poučení, práva a povinnosti osob, místo uložení kopie úředního záznamu).

Nepřítomná vykázaná osoba: při prvním kontaktu poučení o právech a povinnostech při vykázání, předání potvrzení o vykázání nebo lze získat informace o vykázání na lince 158.

Nesouhlas s vykázáním: námitka, která nemá odkladný účinek, na místě zapsaná do potvrzení o vykázání nebo námitka podaná písemně do tří dnů. O námitce rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR.

Oznamovací povinnost Policie ČR: kopie úředního záznamu o vykázání: Intervenční centrum, OSPOD (jsou-li přítomny děti), nově i příslušnému civilnímu soudu – to vše do 24 hodin od vstupu do společně obývaného bytu nebo domu.

Kontrola dodržování povinností vykázané osoby ze strany Policie ČR:
Do tří dnů od vykázání.³⁰

---

³⁰ Přehled hlavních změn v nové právní úpravě institutu vykázání. CENTRÁLA BÍLÉHO KRUHU BEZPEČÍ, o. s. *Domacinasili.cz*[online]. [2009] [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/pravni-uprava/prehled-hlavnich-zmen-v-nove-pravni-uprave-institutu-vykazani/>

13 Výzkumná část

Tato kapitola se bude zabývat výzkumem, pro který bylo použito anonymní kvantitativní dotazníkové šetření. Tento druh šetření byl zvolen proto, že se jedná o závažné téma. Pro snadnější orientaci byly výsledky šetření převedeny do grafů. Účelem výzkumu bylo zjistit povědomí žáků 3. a 4. ročníku, oboru Kosmetické služby na Integrované střední škole živnostenské v Plzni - o tom, zda ví co je domácí násilí, jestli ví, jak reagovat v případě, že se s ním setkají osobně a zda znají instituce specializující se na pomoc obětem domácího násilí.

Stanovené hypotézy jsou takové, že respondenti budou mít povědomí o tom, co znamená domácí násilí, ale budou málo informováni o institucích, na které se mohou obrátit v případě setkání se s domácím násilím. Většina respondentů bude znát jako nástroj ochrany proti domácímu násilí pouze vykázaní pachatele z bytu. Poslední hypotézou je, že většina studentů bude ochotna pomoci oběti domácího násilí. Pokud by se studenti stali obětí domácího násilí, budou svoji situaci nejčastěji řešit s pomocí policie.

14 Dotazníkové šetření

Celkový počet dotazovaných činil 50 osob, věkové rozmezí 17-19 let. Dotazníkové šetření jsem prováděla v rámci ISSŽ v Plzni, Škroupova ul. č. 13. V období únor-březen pomocí anonymního kvantitativního dotazníkového šetření. Anonymní kvantitativní dotazník vyplňovali studenti 3. a 4. ročníku obor Kosmetické služby.

Cílem výzkumu bylo zjistit obecné povědomí studentů na ISSŽ o domácím násilí.

Za tímto účelem jsem stanovila následující výzkumné otázky a hypotézy:

Vědí studenti, co je považováno za domácí násilí?

Mají s domácím násilím osobní zkušenost?

Znají instituce zabývající se řešením domácího násilí?

Hypotéza 1: Většina studentů považuje za domácí násilí pouze fyzické napadení.

Hypotéza 2: Většina studentů se s domácím násilím osobně nesešla.

Hypotéza 3: Většina studentů nezná instituce specializující se na řešení domácího násilí, kromě policie.

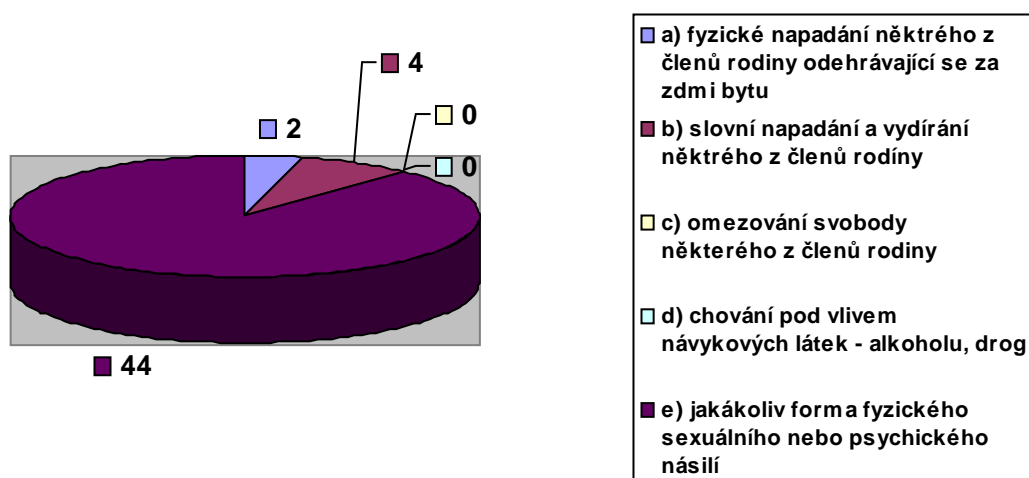
Hypotéza 4: Většina studentů by vyhledala cizí pomoc, pokud by se

stala obětí domácího násilí.

1. Co si představujete pod pojmem domácí násilí?

- fyzické napadání některého ze členů rodiny odehrávající se za zdmi bytu
- slovní napadání a vydírání některého z členů rodiny
- omezování svobody některého z členů rodiny
- chování pod vlivem návykových látek – alkoholu, drog, ...
- jakákoliv forma fyzického, sexuálního nebo psychického násilí páchaného některým z členů rodiny, odehrávající se za zdmi bytu

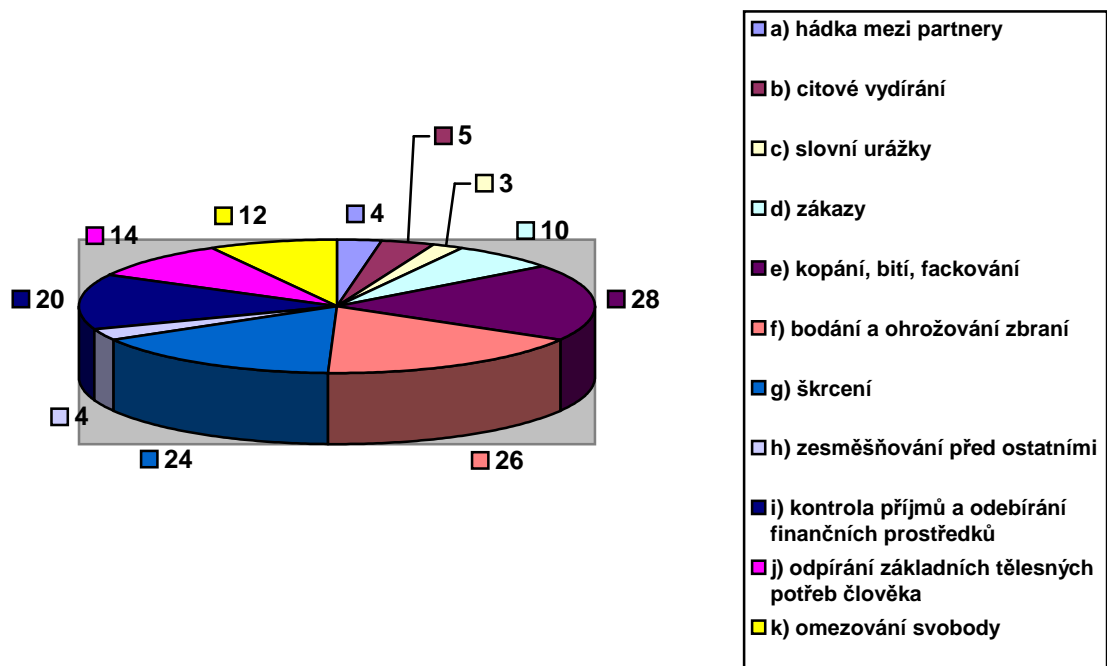
Touto otázkou jsem se snažila zjistit, co si studenti představí pod pojmem domácí násilí a která z uvedených možností je pro ně nejzávažnější.

2. Vyber 5 forem chování, které považuješ za nejzávažnější projevy domácího násilí:

- a. hádka mezi partnery
- b. citové vydírání
- c. slovní urážky
- d. zákazy
- e. kopání, bití, fackování
- f. bodání a ohrožování zbraní
- g. škrčení
- h. zesměšňování před ostatními
- i. kontrola příjmů a odebírání finančních prostředků
- j. odpírání základních tělesných potřeb člověka – jídla, pití, spánku
- k. omezování svobody – zavírání doma apod.

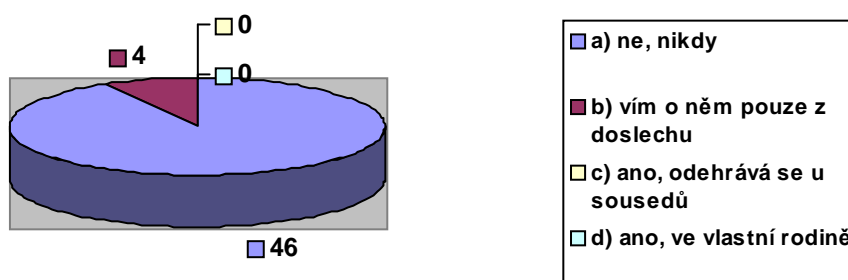
Touto otázkou jsem se snažila zjistit, kterých pět nejčastějších forem chování považují studenti za nejzávažnější projev domácího násilí.

3. Setkali jste se vy osobně někdy s domácím násilím?

- ne, nikdy
- vím o něm pouze z doslechu
- ano, odehrává se u sousedů
- ano, ve vlastní rodině

Touto velice osobní otázkou jsem se snažila zjistit, zda se někdy studenti osobně setkali s domácím násilím. Z důvodu citlivosti otázky jsem nedávala otázku otevřenou, ale možnost výběru.

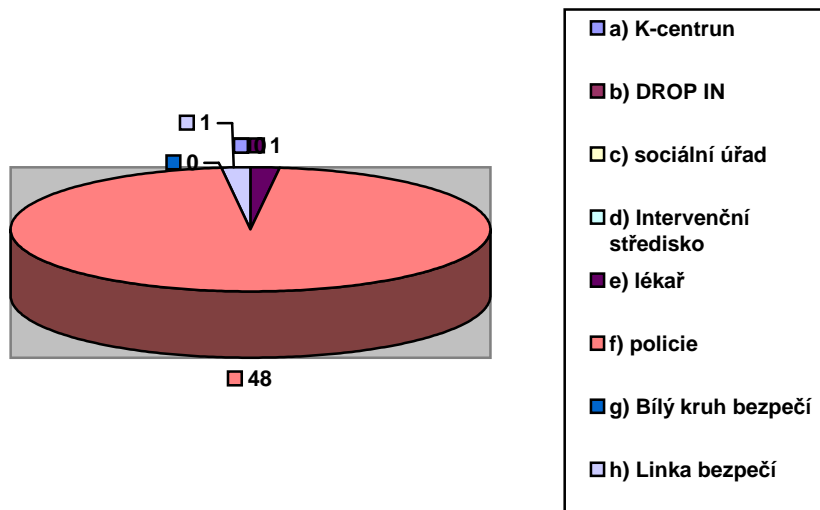

4. Na které instituce byste se obrátili, pokud byste byli svědky domácího násilí ve své vlastní rodině nebo pokud byste byli sami oběť?

- a. K-centrum
- b. DROP IN
- c. Úřad práce – sociální odbor
- d. Intervenční středisko
- e. Lékař
- f. Policie ČR
- g. Bílý kruh bezpečí
- h. Linka bezpečí

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda studenti vědí, na které instituce se mohou obrátit v případě domácího násilí. Uvedla jsem záměrně do výběru i organizace, které se touto problematikou nezabývají.

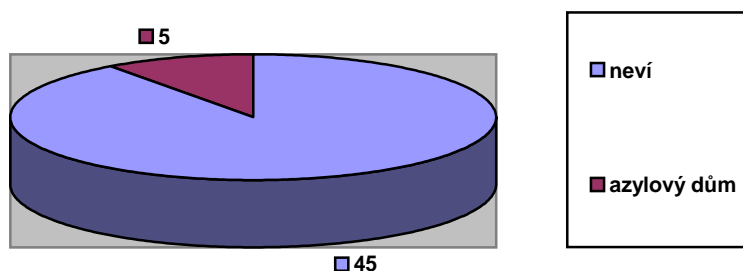

5. Znáte ještě další organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí?

Uveďte které.....

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda studenti znají ještě další organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí. Tuto otázku jsem uvedla jako otevřenou z toho důvodu, aby studenti sami uvedli názvy dalších organizací.

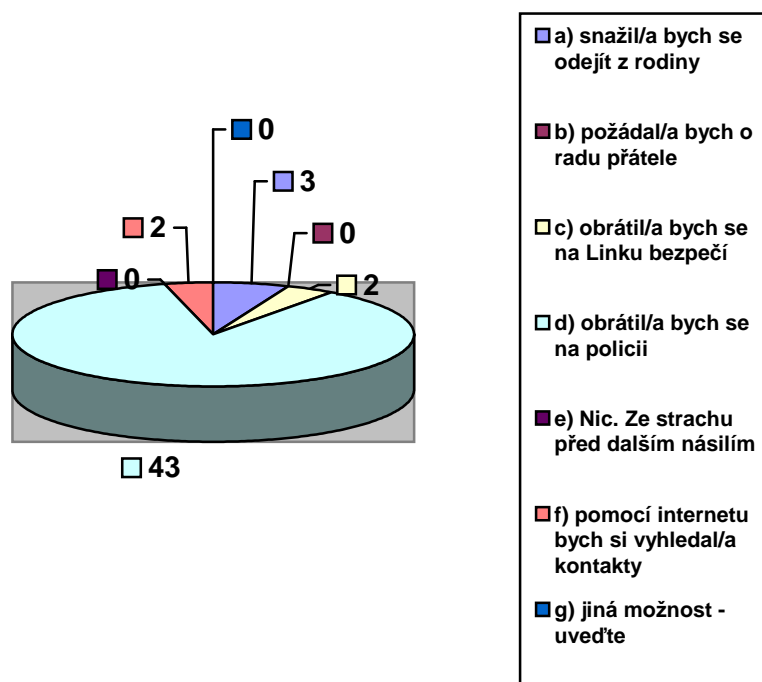

6. Co byste udělali, pokud byste vy sami byli obětí domácího násilí?

- snážíl(a) bych se odejít z rodiny
- požádal(a) bych o radu přátele

- c. obrátil(a) bych se na Linku bezpečí
- d. obrátil(a) bych se na policii
- e. nic. Ze strachu před dalším násilím bych se snažil(a) vše vydržet
- f. pomocí internetu bych si vyhledal(a) kontakty na instituce, které se tímto problémem zabývají a snažil(a) bych se některou z nich kontaktovat s prosbou o radu
- g. jiná možnost. Uveďte jaká.....

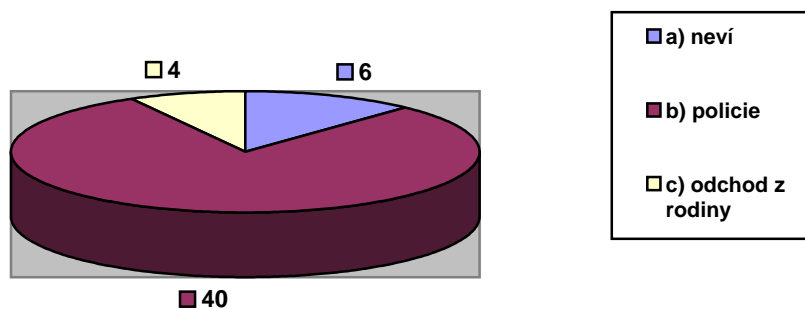
Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda by studenti věděli a uměli si poradit, pokud by se stali sami obětí domácího násilí.

7. Zkuste sami navrhnout nejúčinnější opatření, které by ochránilo oběť před domácím násilím:

.....

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda by studenti sami navrhli nejúčinnější opatření, které by ochránilo oběť. Otázku jsem uvedla jako otevřenou z důvodu, aby sami navrhli nejúčinnější opatření.

15 Výsledky dotazníkového šetření

Účelem mého kvantitativního dotazníkového šetření je potvrzení hypotéz, které jsem v anonymním dotazníkovém šetření předložila studentům 3. a 4. ročníků na Integrované střední škole živnostenské, obor Kosmetické služby.

Hypotéza 1: Většina studentů za domácí násilí považuje pouze fyzické napadení.

Tato hypotéza byla potvrzena. Z oslovených 50 studentů uvedla většina, že za domácí násilí považují jakoukoli formu fyzického, sexuálního nebo psychického násilí, 4 studenti uvedli, že za domácí násilí považují slovní napadání a vydírání, 2 žáci uvedli, že za domácí násilí považují jen fyzické napadávání.

1. Co si představujete pod pojmem domácí násilí?

Varianty odpovědí	počet
a) fyzické napadání některého z členů rodiny odehrávající se za zdmi bytu	2
b) slovní napadání a vydírání některého z členů rodiny	4
c) omezování svobody některého z členů rodiny	0
d) chování pod vlivem návykových látek – alkohol, drogy	0
e) jakákoliv forma fyzického, sexuálního nebo psychického násilí páchaného některým z členů rodiny, odehrávající se za zdmi bytu	44
celkem	50

Studenti se v odpovědích zaměřili většinou jen na fyzické násilí.

2. Vyber 5 forem chování, které považuješ za nejzávažnější projevy domácího násilí

Varianty odpovědí	počet
a) hádka mezi partnery	4
b) citové vydírání	5
c) slovní urážky	3
d) zákazy	10
e) kopání, bití, fackování	35
f) bodání a ohrožování zbraní	29
g) škracení	26
h) zesměšňování	4
i) kontrola příjmů a odebírání finančních prostředků	10
j) odpírání základních tělesných potřeb člověka – jídlo, pití spánek	12
k) omezování svobody – zavírání doma	12
Celkem	150

Dále jako druhé nejčastější násilí uváděli odpírání základních tělesných potřeb a omezování svobody.

Hypotéza 2: Většina studentů se s domácím násilím osobně nesetkala.

Tato hypotéza byla potvrzena. Z oslovených 50 studentů se s domácím násilím nesetkalo 46 žáků a 4 žáci vědí o domácím násilí jen z doslechu.

3. Setkali jste se vy osobně někdy s domácím násilím?

Varianty odpovědí	počet
a) ne, nikdy	46
b) vím o tom pouze z doslechu	4
c) ano, odehrává se u sousedů	0

d) ano, ve vlastní rodině	0
celkem	50

V této otázce studenti odpovídali, že se osobně s domácím násilím neseťkali.

Hypotéza 3: Většina studentů nezná instituce specializující se na řešení domácího násilí kromě policie.

Tato hypotéza byla potvrzena. Z oslovených 50 žáků by se na policii obrátilo 48 žáků a dva žáci by volili jinou variantu. Většina studentů neznala další instituce, které se zabývají obětí domácího násilí.

4. Na které instituce byste se obrátili, pokud byste byli svědky domácího násilí ve své vlastní rodině nebo pokud byste byli sami obětí?

Varianty odpovědí	počet
a) K-centrum	0
b) DROP IN	0
c) Úřad práce – sociální odbor	0
d) Intervenční středisko	0
e) Lékař	1
f) Policie	48
g) Bílý kruh bezpečí	0
h) Linka bezpečí	1
celkem	50

Většina studentů nezná žádné instituce, na které by se obrátili.

Obrátili by se ve většině případů jen na Policii ČR. Zde jsem také uvedla instituce, které se problémem domácího násilí nezabývají. Studenti žádnou z těchto institucí neuvedli jako instituci, na kterou by se obrátili.

5. Znáte ještě další organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí?

Uvedte, které .....

Varianty odpovědí	počet
neví	45
azylový dům	5
celkem	50

Studenti neznají žádné organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí. Jen velmi malá část by zvolila azylový dům.

Hypotéza 4: Většina studentů by vyhledala cizí pomoc, pokud by se stala obětí domácího násilí.

Tato hypotéza byla potvrzena. Z oslovených 50 žáků by se 43 žáků obrátilo na policii, 3 by se snažili odejít od rodiny, 2 by se obrátili na Linku bezpečí a 2 by vyhledali pomoc na internetových stránkách. Většina studentů jako nejúčinnější opatření před domácím násilím navrhla obrátit se na policii, 6 žáků neví o žádném jiném opatření a 4 žáci by odešli z rodiny.

6. Co byste udělali, pokud byste vy sami byli obětí domácího násilí?

Varianty odpovědí	počet
a) snažil/a bych se odejít z rodiny	3
b) požádal/a bych o radu přátele	0

c) obrátil/a bych se na Linku bezpečí	2
d) obrátil/a bych se na policii	43
e) Nic. Ze strachu před dalším násilím bych se snažil/a vše vydržet	0
f) pomocí internetu bych si vyhledal/a kontakty na instituce, které se tímto problémem zabývají a snažil/a bych se některou z nich kontaktovat s prosbou o radu	2
g) jiná možnost	0
celkem	50

Studenti potvrdili, že opět jako nejúčinnější opatření a ochranu považují policii.

7. Zkuste sami navrhnout nejúčinnější opatření, které by ochránilo oběť před domácím násilím:

Varianty odpovědí	počet
a) neví	6
b) obrátil/a bych se na policii	40
c) odešli by z rodiny	4
celkem	50

Studenti potvrdili, že neznají jiná opatření než přivolání policie.

16 Závěr

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou domácího násilí. V teoretické části jsem se zaměřila především na základní odborné informace, které vedou k pochopení tohoto problému. Jedná se o znaky a formy domácího násilí a cyklus domácího násilí. Dále jsem objasňovala osobnost pachatele a oběti a syndromy obětí domácího násilí. Zabývala jsem se také legislativou a pomocí, která je obětem domácího násilí poskytována.

V závěrečné části jsem zpracovala anonymní kvantitativní dotazník, který jsem použila na ISSŽ v Plzni a statisticky jsem ho vypracovala. Dotazníky vyplňovali studenti 3. a 4. ročníků ve věku 17-19 let. Výsledky dotazníkového šetření potvrdily mé stanovené hypotézy a upozornily na nutnost více se zabývat tímto problémem.

Dotazníkovou metodou jsem se snažila zjistit, jak studenti k problematice domácího násilí přistupují, jaké jsou jejich znalosti a jestli škola dává studentům dostatečné informace o této závažné

problematice. Byla jsem překvapena, že studenti neznají organizace, které se zabývají pomocí obětem domácího násilí. Z šetření vyplývá, že by se studenti o pomoc obraceli výhradně na policii. Z šetření také vyplývá, že studenti mají velmi malé a nepřesné znalosti týkající se domácího násilí. Škola by se měla také zaměřit na tuto závažnou problematiku a přispět ke zlepšení situace. Studenti by měli mít správné informace umožňující správný pohled na tuto problematiku. Tím se zabrání mýtům, které domácí násilí provází a lidé a bezprostřední okolí obětí je přestanou odsuzovat. Nevědomost a špatná informovanost v problematice domácího násilí je třeba změnit.

Učitelé by měli být v této problematice odborně proškolení. V nedávné době probíhalo odborné školení na téma kyberšikana, šikana, drogová závislost. Také by měli být o problematice domácího násilí a pomoci obětem domácího násilí informováni nejen studenti, ale i veřejnost. Dnes je samozřejmostí, že na školách jsou odborně vyškolení pracovníci, ale každý pedagogický pracovník by měl být schopen v počátcích odhalit a poskytnout základní pomoc.

Důležitým předpokladem pro snížení násilí v rodinách je prevence násilí a zamezení agrese v domácím prostředí. Jedná se o postupnou změnu, která bude viditelná až za mnoho let, proto je nezbytné stále více podporovat preventivní programy zaměřené proti násilí a vytvářet ideální podmínky pro vývoj a rozvoj partnerských vztahů a dětí. A to nejen v rodinách, ale i ve školách a různých institucích.

Domácí násilí se řadí mezi jeden z nejzávažnějších druhů násilí v dnešní době. Proto nesmíme být lhostejní vůči své rodině, svým nejbližším přátelům, kamarádům a v případě potřeby jim nabídnout pomocnou ruku. Někdy velmi málo znamená více, proto i jen velmi malá a zdánlivě bezvýznamná pomoc může být nadějí a východiskem ze vztahu, který je poznamenán násilím.

17 Seznam literatury a internetových zdrojů

Seznam literatury:

1. DUFKOVÁ, Ivana a Jiří ZLÁMAL. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha: [Střední policejní škola Ministerstva vnitra, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku], 2005, 6952 s. ISBN 80-239-5686-8.
2. *Sborník studijních textů pro sociální kurátory*. Vyd. 1. Editor Alice Gojová. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, 559 s. ISBN 978-80-7368-627-7 (Váz.).
3. VOŇKOVÁ, Jiřina a Markéta HUŇKOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Vyd. 1. Editor Alice Gojová. Praha: ProFem, 2004, 194 s. ISBN 80-239-2106-1.
4. VOŇKOVÁ, Jiřina, Markéta HUŇKOVÁ, Marie VAVROŇOVÁ a Zdena PROKOPOVÁ. *Násilí v rodině a domácnosti z pohledu práva*. Praha: proFem, 2002, 61 s.
5. VYKOPALOVÁ Hana. *„Kriminalistika – čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi - Násilí v rodině*, Praha: Ministerstvo vnitra, ročník XXXIV 4/2001, 10 s.

Internetové zdroje:

1. *Acorus, občanské sdružení: pomoc osobám ohrožených* [online]. 2011 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.acorus.cz/>
2. *Bílý kruh bezpečí, o. s.* [online]. [2012] [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/>
3. *Domacinasili.cz* [online]. [2012] [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/>
4. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [2012] [cit. 2012-03-

---

31]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz>

18 Resumé

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala aktuální problém naší doby „domácí násilí“. V teoretické části jsem se především zaměřila na základní odborné informace, které vedou k pochopení tohoto závažného problému. Upozorňuji také na znaky a formy domácího násilí a cyklus domácího násilí. Dále jsem objasňovala nejčastější osobnost pachatele a oběti i různé syndromy oběti domácího násilí. Ve stručnosti jsem se také zabývala legislativou a pomocí, která je obětem domácího násilí u nás poskytována.

V praktické části jsem se zaměřila na jednu střední školu, ve které jsem provedla dotazníkové šetření, které mělo za úkol zjistit, do jaké míry jsou žáci o problematice domácího násilí informováni. Výsledky dotazníkového šetření potvrdili či vyvrátili stanovené hypotézy a upozornili na nutnost více se zabývat tímto problémem. Žáci sice mají určité znalosti v této problematice, ale nejsou zcela přesné.

Abstract

This bachelor thesis deals with a current topic of our time – “domestic violence.” The theoretical part focuses on the explanation of basic terms, which help readers understand this serious problem. The thesis describes the characteristics and forms of domestic violence and the cycle of domestic violence. Further, it is concerned with the description of the most frequent personality types for the perpetrators and the victims as well as with the various syndromes of the victims of domestic violence. The thesis also deals with the legislation and help being provided to the victims of domestic

violence in the Czech Republic.

The practical part is focused on a particular high school, in which research has been carried out through questionnaires in order to find out, to what extent the students are informed about domestic violence. The results of the research either confirmed or disproved the given hypotheses and pointed out the need of dealing with this problem. The students have certain knowledge in this field, however, their knowledge is not precise enough.

19 Příloha

1. Kvantitativní dotazník: Domácí násilí z pohledu žáků na střední škole

DOTAZNÍK

Domácí násilí z pohledu žáků na střední škole

Vážení respondenti, ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je zcela anonymní. Výsledky šetření budou použity pouze v mé bakalářské práci. Vámi zodpovězené odpovědi prosím podtrhněte, nebo zakroužkujte. Na otevřené otázky odpovězte krátce písemně. Předem děkuji.

Miroslava Spoustová
Studentka Západočeské univerzity
Pedagogická fakulta
Plzeň

1. Co si představujete pod pojmem domácí násilí?

- a) fyzické napadání některého ze členů rodiny odehrávající se za zdmi bytu
- b) slovní napadání a vydírání některého z členů rodiny
- c) omezování svobody některého z členů rodiny
- d) chování pod vlivem návykových látek – alkoholu, drog ...
- e) jakákoliv forma fyzického, sexuálního nebo psychického násilí páchaného některým z členů rodiny, odehrávající se za zdmi bytu

2. Vyber 5 forem chování, které považuješ za nejzávažnější projevy domácího násilí:

- a) hádka mezi partnery
- b) citové vydírání
- c) slovní urážky
- d) zákazy
- e) kopání, bití, fackování
- f) bodání a ohrožování zbraní
- g) škrčení
- h) zesměšňování před ostatními
- i) kontrola příjmů a odebírání finančních prostředků
- j) odpírání základních tělesných potřeb člověka – jídla, pití,

spánku

- k) omezování svobody – zavírání doma apod.

3. Setkali jste se vy osobně někdy s domácím násilím?

- a) ne, nikdy
- b) vím o něm pouze z doslechu
- c) ano, odehrává se u sousedů
- d) ano, ve vlastní rodině

4. Na které instituce byste se obrátili, pokud byste byli svědky domácího násilí ve své vlastní rodině nebo pokud byste byli sami obětí?

- a) K-centrum
- b) DROP IN
- c) Úřad práce – sociální odbor
- d) Intervenční středisko
- e) Lékař
- f) Policie ČR
- g) Bílý kruh bezpečí
- h) Linka bezpečí

5. Znáte ještě další organizace zabývající se pomocí obětem domácího násilí?

Uvedte které.....

6. Co byste udělali, pokud byste vy sami byli obětí domácího násilí?

a) snažil(a) bych se odejít z rodiny

b) požádal(a) bych o radu přátele

c) obrátil(a) bych se na Linku bezpečí

d) obrátil(a) bych se na policii

e) nic. Ze strachu před dalším násilím bych se snažil(a) vše vydržet

f) pomocí internetu bych si vyhledal(a) kontakty na instituce, které se tímto problémem zabývají a snažil(a) bych se některou z nich kontaktovat s prosbou o radu

g) jiná možnost. Uveď jaká.....

7. Zkuste sami navrhnout nejúčinnější opatření, které by ochránilo oběť před domácím násilím:

.....
.....

2. Adresář center pomoci

Další místa pomoci:

www.donalinka.cz	DONA linka – nepřetržitá telefonická pomoc - tel. č. 251511313. Dona linka je celostátní telefonická služba poskytující pomoc všem osobám ohroženým domácím násilím. Na telefonní číslo mohou volat i lidé, kteří se stali svědkem domácího násilí, nebo přátelé osob, které domácí násilí podstupují a neví si rady. DONA linka respektuje anonymitu a diskrétnost osob, které se svěří se svým problémem.
www.azylovedomy.cz	Adresář azylových domů. Sdružení azylových domů v ČR zastřešuje osoby a organizace zabývající se

lidmi bez přístřeší nebo ohroženými ztrátou bydlení a vytváří pro ně odborné prostředí.

www.capl.d.cz

Linky důvěry. Linky důvěry jsou pracoviště poskytující telefonickou krizovou pomoc. K přednostem této služby patří snadná dostupnost (linku důvěry je možné kontaktovat v okamžiku, kdy je to nejvhodnější – není nutné se objednávat). Předností služeb linek důvěry je jejich anonymita, odborná způsobilost, dobrá dostupnost a provázanost s dalšími službami.

www.obcanskeporadny.cz

Informace a seznam občanských poraden. Cílem občanských poraden je nabídnout lidem, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci, bezplatnou, diskrétní, nestrannou a nezávislou pomoc a podporu v aktivním přístupu při řešení problému. Cílem je poskytovat odborné služby zachovávající a rozvíjející důstojný život občanům a přispívat k ovlivňování chodu veřejné správy a samosprávy ve prospěch občanů.

www.epusa.cz

Úřady státní správy a samosprávy ČR. Elektronický portál územních samospráv – ePUSA je informačním systémem s aktuálními kontakty na orgány veřejné správy – kraje, obce a města. Uvedený systém umožňuje vybrat potřebné údaje podle různých kritérií. Provozovatelem portálu ePUSA je Ministerstvo vnitra České republiky. ePUSA je společným projektem Ministerstva vnitra, krajů a ostatních samospráv. Cílem tohoto projektu je být jediným garantovaným zdrojem informací o subjektech samosprávy, a zamezit tak jejich duplicitnímu zjišťování orgány veřejné správy. Hlavním partnerem projektu ePUSA je portál Města a obce online.

ePUSA spolupracuje s projektem Czech POINT.

www.amrp.cz

Adresář rodinných poraden. Rodinné poradny poskytují manželské a rodinné poradenství. Jsou to služby – manželská a psychologická pomoc jednotlivcům, párům, manželům a rodinám. Rozvodové poradenství a porozvodové vedení (především v zájmu nezletilých dětí). Psychologická pomoc osobám osamělým. Předmanželské poradenství. Psychologická pomoc občanům v životních krizích. Osvětová, výchovná, vzdělávací a publikační činnost. Psychologická pomoc rodinám i jednotlivcům zasaženým nezaměstnaností. Psychologická pomoc rodinám s fyzicky, sociálně či jinak handicapovaným člověkem.

www.bkb.cz

Bílý kruh bezpečí, o. s. - základní informace o domácím násilí, praktické rady. Od kontaktu s Bílým kruhem bezpečí můžete očekávat například – poskytnutí bezpečného prostoru a podpory při ventilaci emocí (stud, ponížení, lítost, hněv, zármutek, pocit viny aj.). Zmapování individuální situace, utřídění cílů a problémů. Pomoc při hledání strategií jak krátkodobých tak i dlouhodobých. Znovuobnovení pocitu bezpečí. Prověření základních potřeb (zdraví, bydlení finance, zaměstnání, vztahy aj.). Informování o navazujících službách, eventuálně doporučení nebo zprostředkování takové služby. Stanovení priorit, první nezbytné kroky k nápravě škod. Nabídku nadstandardních služeb BKB v mimořádně závažných případech.

iregistr.mpsv.cz

Registr poskytovatelů sociálních služeb v ČR.

Při řešení těžké životní situace hrají nezastupitelnou roli

poskytovatelé sociální péče. On-line Registr poskytovatelů sociálních služeb, který vytvořilo a spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, je místem, kde si můžete udělat přehled o aktuálně nabízených možnostech a typech poskytovatelů sociální péče v České republice. Registr si klade za cíl shromáždit co nejširší množství informací v oblasti sociálních služeb na internetu na jednom místě.

Státní instituce:

www.mvcr.cz

Ministerstvo vnitra ČR

www.policie.cz

Policie ČR

www.mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

www.justice.cz

Ministerstvo spravedlnosti ČR, soudy, státní zastupitelství, Probační a mediační služba ČR.

